

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Pavel Kratochvíla

Exekuční titul stížený vadou zjevné nespravedlnosti

Diplomová práce

Olomouc 2023

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Exekuční titul stížený vadou zjevné nespravedlnosti*“ zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Olomouci dne 11. 9. 2023

.....
Pavel Kratochvíla

Poděkování:

Rád bych zde uvedl své poděkování JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D. za nasměrování a rady. Zároveň bych chtěla poděkovat rodině, kamarádům za velkou podporu a trpělivost po celou dobu studia.

Seznam zkratk

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

1	ÚVOD	6
2	EXEKUČNÍ TITUL	9
2.1	VYKONATELNOST	10
3	AUTORITATIVNÍ NALÉZÁNÍ PRÁVA V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ	13
3.1	NALÉZACÍ VS VYKONÁVACÍ ŘÍZENÍ	13
3.2	POSUZOVÁNÍ NEPŘIMĚŘENÉ VÝŠE ÚROKU Z PRODLENÍ V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ	15
3.3	ROZHODČÍ NÁLEZY	17
3.4	PROCESNÍ AKTIVITA POVINNÉHO.....	19
4	ZJEVNÁ NESPRAVEDLNOST	23
5	ZASTAVENÍ SKONČENÉ EXEKUCE	26
5.1	NEMOŽNOST ZNOVUOTEVŘENÍ EXEKUCE	28
5.2	ZNOVUOTEVŘENÍ EXEKUCE Z DŮVODU ZJEVNÉ NESPRAVEDLNOSTI	29
5.3	PROLOMENÍ ZÁSADY NE BIS IN IDEM?	31
6	USTANOVENÍ § 268 ODS. 1 PÍSM. H) OSŘ A JEDNOTLIVÉ PŘÍPADY	33
6.1	VYMEZENÍ ZASTAVENÍ EXEKUCE	33
6.2	IMPUGNAČNÍ SPORY	35
6.3	SBĚRNÝ DŮVOD ZASTAVENÍ EXEKUCE PODLE § 268 ODS. 1 PÍSM. H) OSŘ.....	36
6.4	ŠIKANÓZNÍ EXEKUČNÍ NÁVRH, (NE)SOUČINNOST OPRÁVNĚNÉHO	39
6.5	ZÍSKÁNÍ EXEKUČNÍHO TITULU PROTIPRÁVNÍM JEDNÁNÍM OPRÁVNĚNÉHO	42
	ZÁVĚR	46
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
	PRÁVNÍ PŘEDPISY	49
	MONOGRAFIE.....	49
	KOMENTÁŘE	50
	ODBORNÉ ČLÁNKY	50
	JUDIKATURA ÚSTAVNÍHO SOUDU.....	50
	JUDIKATURA NEJVYŠŠÍHO SOUDU	51
	DALŠÍ JUDIKATURA	52
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	52
	ABSTRAKT	53
	KLÍČOVÁ SLOVA	53
	ABSTRACT	54
	KEYWORDS	54

1 Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolil „Exekuční titul stížený vadou zjevné nespravedlnosti.“ Exekuce obecně jsou zejména v tuzemsku velmi citlivým tématem. Zhruba milion osob má v České republice alespoň jednu exekuci, jde tak o 10 % naší celkové populace. Jedná se o alarmující čísla, která s přibývajícím roky budou bohužel narůstat, i v kontextu postcovidové, válečné doby a v pozadí rekordní inflace.

V práci se však nevěnuji exekucím jako takovým, které byly už nespočetněkrát popsány. Důraz kladu zejména na ty exekuce, které vůbec neměly být od samého počátku zahájeny. Takové exekuce trpící vadou zjevné nespravedlnosti analýzou dosavadní judikatury lze rozdělit do několika kategorií. První z nich je případ šikany povinného či neposkytnutí součinnosti oprávněného při provedení exekuce. Dalším případem je situace, kdy vydání exekučního titulu předcházelo protiprávní jednání oprávněného. Dále je třeba uvést obecnější případ, kdy je exekuce vedena v rozporu se zásadami demokratického právního státu, pod které můžeme podřadit konkrétní stavy – právní norma, na jejímž základu byl exekuční titul vydán, byla zrušena ÚS nebo vymáhaná povinnost vymezená v exekučním titulu ve formě rozhodnutí je v příkrém rozporu s hmotným právem.

Výše zmíněných případů nespravedlivě vedených exekucí bohužel v dnešní době přibývá stále více a zadostiučinění oprávněným či povinným poskytuje často až poslední instance – Ústavní soud. K jeho nálezům je však třeba přistupovat kriticky, neboť sám Ústavní soud v mnoha případech buď nevnímá či zcela ignoruje zásadní rozdíly mezi nalézacím a vykonávacím řízením. Těžištěm mé práce tak je judikatura, zejména už zmíněného Ústavního soudu, která je částí odborné veřejnosti přijímána pozitivně jako správný posun s odkazem na větší ochranu dlužníků a jiní takovou judikaturu silně kritizují jako krajně nepřijatelnou a nevhodnou pro elementární fungování exekučního řízení.

Exekuční řízení je společně se soudním výkonem rozhodnutí striktně nejformálnější částí civilního procesu v českém právním řádu. Zprvu je exekuční řízení sice ovládáno dispoziční zásadou, kdy se zahajuje na návrh oprávněného v případě, že nebylo dobrovolně plněno povinným na základě exekučního titulu, ale další postup je plně v dikci zásady

oficiality, kdy exekutor postupuje jen způsoby uvedenými v zákoně a to tak, aby bylo plnění vymoženo co nejrychleji, nejefektivněji a nejúčinněji.¹

Ústavní soud tak prolomuje tuto posledně zmíněnou zásadu, na které stojí celá podstata exekučního řízení ale i výkon rozhodnutí podle části VI. OSŘ. Nálezy nastiňují a rozšiřují pravomoci exekutora i soudce ve vykonávacím řízení, kteří oba můžou ve světle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů podat návrh na zastavení exekuce pro tzv. „jiný důvod“ nepřipustnosti, na základě které exekuci nelze vést. Samotný jiný důvod je sice formulován všeobecně oproti principům uvedeným v § 268 odst. 1 písm. a) až g) OSŘ, nelze jej však brát jako bezbřehý.

Exekutor v exekučním řízení nebo soudce ve vykonávacím řízení podle části VI. OSŘ by neměl v žádném případě „nahrazovat“ roli autoritativního nalézání práva náležejícího výhradně soudcům v nalézacím řízení. Na druhou stranu by však onen exekutor či soud ve vykonávacím řízení neměl ve výše uvedených případech mávnout rukou nad případy, kdy je exekuce vedena neoprávněně. Pohybujeme se na tenkém ledě, kdy na jednu stranu nemůžeme připustit nárůst nespravedlivých exekucí, avšak na straně druhé stojí zásada právní jistoty, legitimního očekávání účastníků řízení, kterou nelze zpochybnit. Ad absurdum bychom posílením pravomocí exekutora v exekučním řízení a soudce ve vykonávacím řízení podle části VI. OSŘ zpochybnili a znejistili jakékoliv soudního rozhodnutí.

Cílem mé práce je kriticky analyzovat dosavadní přístup judikatury Ústavního i Nejvyššího soudu na danou problematiku, na základě kterého lze důvody pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ kategoricky rozlišit do skupin a jednoznačně je pojmenovat. V rámci metodologického přístupu je v první části práce teoreticky vymezen základ klíčových pojmů a principů, jež jsou podkladem pro důležitou část práce, a to analýzu jednotlivých soudních rozhodnutí. Případy jsou následně systematicky rozlišeny do výslovných skupin shodující se ve společných znacích.

Pro účely práce jsem si stanovil následující výzkumné otázky. Je exekuční řízení opravdu striktně nejformálnější částí civilního procesu? Pokud exekutoři v exekučním řízení

¹ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. Soudní exekuce. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 30 s.

nebo soudci ve vykonávacím řízení podle části VI. OSŘ budou spory řešit pouze čistě formalisticky, dostane se povinným řádné spravedlnosti?

Práce není zpracována jako komplexní rozbor judikatury k dané problematice, avšak analýza se týká případů zcela zjevně nespravedlivých, které jsem podrobil bližšímu zkoumání i z hlediska teorie civilního práva procesního. Vybranou judikaturu a argumentaci obsaženou v nich následně komentuji a snažím se poskytnout vlastní pohled na danou problematiku.

Hlavním formálním pramenem, ze kterého vycházím, je už zmíněný zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, kde zákonodárce tehdy zvolil novou terminologii – výkon rozhodnutí, který použil podle důvodové zprávy jako vhodnější pojem ekvivalentu dřívějšímu termínu, a to exekuci. Dalším významným pramenem, ze kterého pro účely práce čerpám, je zákon. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, který už používá zaužívaný pojem exekuce namísto výkonu rozhodnutí. Pro potřeby práce, zejména pro teoretické vymezení, používám jednotný pojem exekuce a potírám tak rozdíly dvojkolejnosti postupů podle obou zmíněných zákonů, konkrétní specifické odlišnosti jsou však vždy citovány podle konkrétních ustanovení daných zákonů.

2 Exekuční titul

Exekuční titul představuje základní a stěžejní materiální podmínku pro zahájení a vedení exekučního řízení.² Jedná se o listinu vydanou orgánem nadaným rozhodovací pravomocí a ukládá povinnost povinnému k plnění – dare (dát), facere (konat), omittere (zdržet se chování) a patti (strpět) nebo listiny, ve které dlužník na sebe danou povinnost převzal dobrovolně a souhlasil s nuceným výkonem, pokud povinnost ve stanovené, tzv. pariční lhůtě nesplní.³

Výčet exekučních titulů upravuje náš právní řád obecně v ustanovení § 274 odst. 1 OSŘ:

a) vykonatelných rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek;

b) vykonatelných rozhodnutí soudů ve správním soudnictví;

c) vykonatelných rozhodnutí rozhodčích komisí a smírů jimi schválených;

d) vykonatelných rozhodnutí státních notářství a dohod jimi schválených;

e) notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti sepsaných podle zvláštního zákona

f) vykonatelných rozhodnutí a jiných exekučních titulů orgánů veřejné moci;

g) rozhodnutí orgánů Evropských společenství

h) jiných vykonatelných rozhodnutí, schválených smírů a listin, jejichž soudní výkon připouští zákon;

s výjimkou titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení,

speciálně pak pro exekuční řízení podle exekučního řádu v ustanovení § 40 odst. 1 EŘ:

a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,

b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,

c) vykonatelný rozhodčí nález,

d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu,

e) vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci,

f) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Seznam exekučních titulů je podle právních předpisů s malými odchylkami téměř shodný. Podle exekučního řádu například nelze vykonat rozhodnutí vydaná ve věcech péče

² WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. Soudní exekuce. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 33 s.

³ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 137 s.

soudu o nezletilé podle § 466 a násl. ZŘS, na druhou stranu cestou soudního výkonu rozhodnutí nelze vynucovat tituly v § 274 odst. 1 OSŘ prostřednictvím daňové nebo správní exekuce.⁴

2.1 Vykonatelnost

Každý exekuční titul, aby mohl být vykonán, musí splňovat určité předpoklady tzv. formální a materiální vykonatelnosti.⁵ Vykonatelnost rozhodnutí lze definovat jako vlastnost rozhodnutí spočívající v možnosti vynucení povinnosti v něm uložené i proti vůli toho, komu byla povinnost uložena.⁶

Formálně vykonatelný je exekuční titul, který je opatřen potvrzením o vykonatelnosti (tzv. doložkou). Ustanovení § 41 odst. 1 EŘ stanoví, který orgán opatří exekuční titul potvrzením o jeho vykonatelnosti. Je jím orgán, který rozhodnutí vydal nebo schválil dohodu či smír. Předpoklady vykonatelnosti exekučního titulu stanoví právní předpis upravující řízení, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno.⁷

Primárním předpokladem formální vykonatelnosti rozsudku je jeho účinné doručení, které je skutečností určující počátek běhu lhůty k podání odvolání, po jejímž marném uplynutí nabývá rozsudek právní moci a uplynutím lhůty k plnění se stává vykonatelným.⁸

Výjimku ze zásady, že lhůta k plnění běží od právní moci rozsudku, tvoří předběžně vykonatelné rozsudky. Lhůta k plnění u takových rozsudků počíná od okamžiku doručení osobě, která má povinnost plnit a neplyne tedy od právní moci. Předběžná vykonatelnost činí rozsudky vykonatelnými ještě předtím, než nabyly právní moci, nehledě na to, zda bylo či nebylo odvolání podáno. Předběžná vykonatelnost je stanovena buď soudem fakultativně podle § 162 odst. 2 OSŘ nebo plyne ze zákona podle § 162 odst. 1 OSŘ u rozsudků odsuzujících

⁴ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges), s. 85

⁵ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 137 s.

⁶ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, c2001. Beckovy příručky pro právní praxi., str. 46

⁷ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, c2001. Beckovy příručky pro právní praxi., str. 52

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007

k plnění výživného či rozsudky odsuzující k plnění pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku.⁹

Materiální vykonatelnost se týká obsahových náležitostí podkladového rozhodnutí, konkrétně jde o určitost, srozumitelnost, přesnost v označení oprávněného a povinného (tj. subjektů exekučního řízení) a ve vyjádření uložené povinnosti o jejíž nucený výkon jde.¹⁰ Zákodárce předpoklady materiální vykonatelnosti upravuje v § 261a odst. 1 OSŘ „*Výkon rozhodnutí lze nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinností*“, která je doplněna odst. 2 daného ustanovení pro případ absence lhůty ke splnění povinnosti „*Neobsahuje-li rozhodnutí soudu určení lhůty ke splnění povinností, má se za to, že povinnosti uložené rozhodnutím je třeba splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí.*“

Chybí-li nějaká z daných skutečností v rozhodnutí, nemůže být předmětné rozhodnutí vykonatelné a podkladem pro nařízení exekuce, v opačném případě by se jednalo o důvod pro zastavení exekuce [§ 268 odst. 1 písm. a) OSŘ].¹¹

Soudce nebo exekutor je oprávněn zkoumat formální a materiální vykonatelnost rozhodnutí k okamžiku, kdy mu došel návrh na nařízení exekuce podle § 37 EŘ.¹²

Exekuční titul v případě rozhodčího nálezů je materiálně vykonatelný jen v případě, že se soudy v nalézacím řízení vypořádaly s otázkou platnosti rozhodčí doložky. Jestliže by soudy shledaly doložku jako neplatnou, bylo by nutné rozhodčí nález posoudit jako nezpůsobilý exekuční titul, který je materiálně nevykonatelný. Jelikož je exekuční titul předpokladem pro nařízení a vedení exekuce, a nikoliv předmětem přezkumu, lze otázku nedostatku pravomoci rozhodce v rozhodčí doložce zkoumat i v exekučním řízení, a to i v případě, že povinný nenamítl neexistenci (resp. neplatnost) rozhodčí smlouvy.¹³

⁹ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, c2001. Beckovy příručky pro právní praxi., str. 47-48

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1378/2003

¹¹ TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, c2001. Beckovy příručky pro právní praxi., str. 52

¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3846/2013

¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12-3

*Jestliže obecné soudy nesplnily povinnost zabývat se posouzením materiální vykonatelnosti exekučního titulu, porušily právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*¹⁴

Pokud kupříkladu exekuční titul v rozsudku ukládá povinnost jinou než zaplacení peněžité částky, je materiálně vykonatelný, jen je-li možné nařídít jeho výkon některým ze způsobů uvedených v § 258 odst. 2 OSŘ. „...lze jej provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů“. Způsob výkonu rozhodnutí se řídí povahou uložené povinnosti. *Při zkoumání této povahy soud vychází, přihlížeje k předepsanému způsobu výkonu rozhodnutí (exekuce), z obsahu rozhodnutí, především z jeho výroku, případně i z odůvodnění, avšak pouze za účelem výkladu výroku, tedy k odstranění případných pochybností o obsahu a rozsahu výrokem uložené povinnosti; výrok titulu nelze jakkoli doplňovat či opravovat.*¹⁵

Kromě předpokladů formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu jsou exekuční orgány oprávněny a současně povinny zkoumat další skutečnosti jakožto předpoklady pro vedení exekuce, které však nejsou explicitně vymezeny exekučním řádem, ale judikaturou. Ta dovodila, že exekuční orgán dále zkoumá u dojitého exekučního návrhu zejména to, zda byl exekuční titul vydán k tomu oprávněným orgánem, zda jsou oprávněný a povinný věcně legitimováni a zda je exekuce navrhována v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného či vymáhané právo není prekludované.¹⁶

Věcnou správnost exekučního titulu v rámci exekučního řízení podle obecného východiska přezkoumávat nelze, a naopak jeho obsahem je exekuční soud i soudní exekutor vázán a je povinen z něj vycházet.¹⁷

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12-3

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 29 Cdo 2689/2018

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2198/2005, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2520/2008

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008

3 Autoritativní nalézání práva v exekučním řízení

3.1 Nalézací vs vykonávací řízení

Nalézací řízení je základní částí civilního procesu, soud zde zjišťuje, co je právem (quid iuris) či právo sám vytváří. Tradičně se řízení dělí na sporné a nesporné, kdy se oba druhy liší co do zásad, funkcí civilního procesu či označení účastníků řízení. Podstatou nalézacího řízení je prostřednictvím dokazování zjistit skutkový stav věci a pomocí aplikace právní normy na něj závazně rozhodnout o právech a povinnostech stran, resp. účastníků. Až konečným nezměnitelným rozhodnutím je poskytnuta ochrana porušenému subjektivnímu soukromému právu, tj. vydáním pravomocného rozhodnutí, které může být podkladem pro případné následné exekuční řízení. Právě pravomocné rozhodnutí zajišťuje garanci právní jistoty účastníků řízení spočívající v zásadě res iudicatae¹⁸(překážky věci pravomocně rozhodnuté) a ne bis in idem¹⁹ (neodstranitelná podmínka řízení zabraňující dvojímu projednávání a rozhodování o témže předmětu řízení mezi týmiž účastníky).

Vykonávací řízení jako možný následek nalézacího řízení (může figurovat i samostatně nehledě na nalézací řízení) spočívá ve vynucení povinnosti zjištěné v nalézacím řízení a judikované exekučním titulem pomocí státního donucení v případě, že subjekt nesplní svou povinnost dobrovolně. Exekuční orgány zkoumají pouze skutečnosti týkající se toho, jestli byl exekuční titul vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je formálně i materiálně vykonatelný, zda jsou oprávnění a povinní věcně legitimováni, zda je exekuce navrhována v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného či zda není právo přiznané exekučním titulem prekludované nebo způsob peněžité exekuce není zřejmě nevhodný.²⁰

Z principu formalizace předpokladů výkonu rozhodnutí vyplývá také presumpce správnosti exekučního titulu, kterou exekuční orgány nejsou oprávněny přezkoumávat, neboť k takovému přezkumu došlo již řádně v řízení nalézacím.²¹

¹⁸ KNAPILOVÁ, Alena. Res iudicata. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

¹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 14 Cmo 102/2021

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2198/2005

²¹ PODRAZIL, Šimon. Věcný přezkum exekučních titulů v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Právní rozhledy, 2022, č. 10, s. 359-366

Nalézacímu a vykonávacímu řízení odpovídá také rozdílné pojetí věcné legitimace, tedy hmotněprávního vztahu účastníka řízení účastníka k předmětu řízení. Ve sporném nalézacím řízení je hmotněprávní vztah účastníků k řízení předmětem dokazování vyplývající z hmotného práva a je otázkou právního posouzení předmětu řízení.²² V případě exekučního řízení je pro kladný závěr ohledně věcné legitimace účastníků řízení nutné, aby se osoby označené v exekučním návrhu přesně shodovaly s osobami oprávněného a povinného v exekučním titulu, případně pro osoby jiné než označené v exekučním titulu je potřeba prokázat přechod nebo převod povinností z takového exekučního titulu listinu vydanou anebo ověřenou státním orgánem či notářem.²³

Je nepochybné, že oba druhy řízení se zcela odlišnými zásadami vedou k naprosto dvěma rozdílným účelům. Jediným společným vztyčným bodem nalézacího a vykonávacího řízení je právě exekuční titul.

Soudní praxe Ústavního i Nejvyššího soudu dlouhodobě připomíná, že stěžejní zásadou exekučního řízení není přezkum věcné správnosti či zákonnosti exekučního titulu, naopak je exekuční soud povinen z něj vycházet a být jím vázán. Vykonávacím řízení dochází pouze k faktickému výkonu rozhodnutí, ne však k autoritativnímu nalézání práva či jeho přezkumu, kdy jakékoliv námitky proti vadám exekučního titulu lze uplatnit pouze v nalézacím řízení, které poskytuje řádné prostředky ochrany.²⁴

Jak už to ale bývá, každé pravidlo má výjimky. První případy prolomení striktní zásady nepřezkoumatelnosti věcného přezkumu exekučních titulů se týkaly nedoplatků pojistného podle zákona č. 589/1992 Sb., uložené vykonatelným výkazem nedoplatků, kde Nejvyšší soud připustil, že daná zásada neplatí bezvýjimečně.²⁵

Další poměrně velký případ přezkumu exekučních titulů se týkal rozhodčích nálezů, resp. rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. Ústavní soud se v takových případech

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005

²³ § 36 odst. 3 a odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2402/2005

zastával spotřebitelů, u kterých došlo k takovému poškození práv, že ani exekučnímu právu věřitelů nelze přiznávat soudní ochranu.²⁶

3.2 Posuzování nepřiměřené výše úroku z prodlení v exekučním řízení

Doposud největší a nejzajímavější posun v soudní judikatuře ve věci přezkumu exekučních titulů přinesl Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II.ÚS 3194/18, kde shrnul svoji dosavadní praxi a vyjádřil se k možnému přezkumu exekučního titulu jak ve formě soudního rozhodnutí, tak obiter dictum už zmíněných rozhodčích nálezů.

Předmětem přezkumu nálezu bylo soudní rozhodnutí ve formě rozsudku pro zmeškání, který stěžovateli ukládal povinnost zaplatit dlužnou částku 25.000 Kč a úroky z prodlení se sjednanou sazbou 1 % denně z této částky od 2. 5. 2009 do zaplacení z titulu smlouvy o půjčce. Pro neuhrazení dlužné částky byla na návrh vedlejšího stěžovatele nařízena exekuce.

Stěžovatel se následně před obecnými soudy v exekučním řízení bránil podáním návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro tzv. „jiný důvod“. Svůj návrh odůvodnil nepřiměřeně vysokou a lichvářskou výší úroku z prodlení – 1 % denně, nebo 365 % denně, kterou označil za rozpornou s dobrými mravy a protiústavní. Obecné soudy však návrh na zastavení exekuce zamítly s odkazem na nemožnost přezkumu exekučního titulu ve výkonávacím řízení.

Ústavní soud se nejprve zabýval tím, v jakých případech a za jakých podmínek je třeba zkoumat, respektive přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu v exekučním řízení. Následně zkoumal, zda nepřiměřená výše úroku z prodlení je důvodem pro takový přezkum a případné zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Připomenul předně, že vychází ze zásady, že „námitky vůči vadám nalézacího řízení zásadně nelze přenášet do exekučního řízení“²⁷, jelikož exekuční řízení má sloužit primárně

²⁶KADLECOVÁ, Edita: *Rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách neodzvono. Dozvuky najdeme v exekučním řízení* [online]. pravo21.cz 26. 3. 2018 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <https://pravo21.cz/pravo/rozhodcim-dolozkam-ve-spotrebitelskych-smlouvach-neodzvonilo-dozvuky-najdeme-v-exekucnim-řízení>

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15

pro faktický a nucený výkon rozhodnutí, nikoliv k autoritativnímu nalézání práva nebo přezkumu exekučního titulu.²⁸

Připustil však, že výjimečně se exekuční soud může zabývat i vadami exekučního titulu a na jejich základě zastavit výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ v případech, že by byl exekuční titul natolik vadný, že by založil kolizi s procesními zásadami a výkonem rozhodnutí by došlo k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti či je na místě zastavení exekuce na základě šikanózního exekučního návrhu, který představuje zvláštní případ zneužití práva.

Ústavní soud uzavřel, že obecné soudy pochybily tím, že se vůbec nezabývaly otázkou, zda exekuční titul nevykazuje zásadní vady týkající se především existence nepřiměřeně vysoké protiústavní výše úroku z prodlení. Odkázal na svůj dřívější nálezy, ve kterém bylo shledáno, že sjednaný úrok z prodlení ve výši 0,5 % denně, tj. 182,5 % ročně je protiústavní, vybočuje ze smyslu a účelu institut úroku z prodlení a nachází se tak za hranicí přípustnosti přiměřené výše úroku z prodlení.²⁹ Skutečnost vztahující se ke sjednanému úroku z prodlení má svůj podklad v hmotném právu, avšak má svůj bezprostřední přesah do práva procesního. Nelze totiž, aby soudy svými rozhodnutími přiznávaly nároky na plnění úroků z prodlení v neústavní výši.³⁰

Přiznání nepřiměřeně vysokého úroku z prodlení v neústavní výši soudním rozhodnutím je zásadní vadou exekučního titulu a jeho výkonem by docházelo ke zjevné nespravedlnosti. Další skutečností vedoucí ke zjevné nespravedlnosti je kromě sjednání neústavní výše také uplatnění práva na nepřiměřeně vysokou výši úroku z prodlení v exekučním řízení, což představuje zneužití práva.

Účelem sjednání úroku z prodlení je motivace dlužníka k včasnému plnění, případně ho sankcionovat za opožděné plnění nebo obdržet přiměřenou kompenzaci za pozdní plnění. Cílem sjednání neústavní výše úroku z prodlení je pouze získat majetek dlužníka, jehož hodnota bude ve významném nepoměru k původnímu dluhu.

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11

²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10

Ani pravomocné soudní rozhodnutí nemůže zakládat legitimní očekávání věřitelů (oprávněných) na neústavně vysoké úroky z prodlení. *Tento zásah totiž sleduje legitimní cíl v podobě ochrany existujícího majetku povinného. Má zákonný základ, neboť § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. umožňuje zastavení výkonu rozhodnutí i v případech, kdy by výkon rozhodnutí vedl ke zjevné nespravedlnosti.*

Ústavní soud shrnul, že zásadní vadou exekučního titulu je také přiznání úroků z prodlení ve zcela nepřiměřené výši, která již není v souladu s ústavním pořádkem a ochrana je v takových případech poskytnuta tak, že výkon rozhodnutí v části týkající se nepřiměřené výše úroků se zastaví podle § 268 odst. 1 písm. h) ve spojení s § 268 odst. 4 OSŘ tak, aby byla zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry jak dlužníka, tak věřitele.

Nálezem tak byla překonána dosavadní judikatura Ústavního soudu týkající se přezkumu nepřiměřeně vysoké výše úroku z prodlení přesahující výši 0,5 % denně (182,5 % ročně), kdy soudy doposud exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro rozpor s dobrými mravy nezastavovaly s odkazem na nepřipustnost přezkumu hmotněprávní námitky v exekučním řízení. Nepřiměřenost a neústavnost takové výše úroku z prodlení mohla být posuzována jen v rámci řízení nalézacího.³¹

3.3 Rozhodčí nálezy

Ústavní soud obiter dictum v nálezu shrnul také svou rozhodovací praxi k případům, kdy pokladem pro vedení exekučního řízení je exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu. Došel k závěru, že i obecné soudy v exekučním řízení mohou zkoumat věcnou stránku exekučního titulu – rozhodčího nálezu a zabývat se zejména tím, zda byla uzavřena řádná rozhodčí doložka či smlouva o rozhodci jako podklad pro daný rozhodčí nález či tím, zda měl rozhodce vůbec pravomoc nález vydat.³²

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 3276/13, sr: Nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10, Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07, kde nálezy posuzovaly neústavnost nepřiměřeně vysoké výše úroku z prodlení vztahující se však nalézacím řízením

³² Nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11

Rozhodčí nález jako exekuční titul neobstojí v exekučním řízení ani v případě, že rozhodčí doložka neobsahovala dostatečně transparentní pravidla pro výběr rozhodce.³³ *Požadavek na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce zdůrazňuje proto, že rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.*³⁴

Ústavní soud se v rámci přezkumu rozhodčích doložek jako exekučních titulů vyjádřil zejména k případům ohledně ustanovení smluv, „která jsou formulářově předtištěna a neumožňují jednoznačně slabší straně jejich modifikaci“, postupů, kdy jsou klientům vnučována smluvní jednání v podobě zajištění biankosměnkou, smluvních pokut ve výši 30 % či 45 % z dlužné částky za prodlení s platbou splátek v řádu jednotek týdnů či smluvních pokut ve výši pětinasobku dlužné částky za hrubé porušení smlouvy nebo podmínek. Všechny tyto případy mají společný jmenovatel – jednoznačný rozpor s dobrými mravy, a proto je nutné daná ustanovení považovat za nepřijatelné a neplatné. Nic nemůže změnit ani ten fakt, že smlouva byla klientem podepsána či obsažení ujednání ve smluvních podmínkách sdělující, že takto stanovené smluvní pokuty nelze považovat za odporující dobrým mravům.

*Běžný klient úvěrové společnosti totiž nemůže v případě krátkodobého úvěru dopředu očekávat, ba ani předpokládat, že celková splacená částka bude několikanásobně převyšovat částku půjčenou. Tento předpoklad nelze ani spravedlivě požadovat." Ústavní soud dovedl, že by "ochraně takových věřitelů neměla být poskytována soudní ochrana, a to ani v exekučním řízení, neboť ochrana takto nabytých práv stojí zcela mimo účel civilního procesu, resp. mimo základní hodnotový rámec práva jako normativního systému"*³⁵

Poukázal kupříkladu na konkrétní případ týkající se exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu, která byla v tomto případě sjednána v souvislosti s úvěrem ve výši 4.950 Kč. Úvěrová smlouva „deklarovala úrok ve výši 79,00 % p. a. a RPSN ve výši 115,32 %“ a součástí „formulářově předtištěných“ všeobecných obchodních podmínek bylo ujednání o

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12, Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 174/13, Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11

zajištění prostřednictvím dvou biankosměnek a dalších sankcí směrem k dlužníkovi. Zde Ústavní soud aplikoval kritérium zjevné nespravedlnosti a došel k závěru, že z takového důvodu neměl rozhodce pravomoc ve věci rozhodnout (a to i v případě, že doložka splňovala požadavky na transparentní určení rozhodce).³⁶

Ústavní soud v nálezu sp. zn. 3194/18, ze dne 1. 4. 2019 uzavřel k rozhodčím nálezům – v případech zjevné nespravedlnosti není možné poskytovat oprávněným jakožto věřitelům soudní ochranu a vyzdvihnul a ke zjevné nespravedlnosti dochází i v případech, v nichž exekuční tituly přiznávaly práva ze smluv obsahující neakceptovatelná ujednání.

Na jednu stranu si je Ústavní soud vědom rozdílných funkcí nalézacího a vykonávacího řízení, kdy by k jejich slepování mělo docházet jen v opravdu výjimečných situacích. Dle mého názoru však nejsou tyto výjimky jednoznačně uchopeny a uceleny. Mohou být sice malým vítězstvím v případech, kdy by opravdu v konkrétním případě zjevně nespravedlivě plnění přiznané exekučním titulem zakládalo nerovnováhu práv oprávněného a povinného a žádný jiný postup by nevedl k nápravě nebo k ní nevedl efektivně. Avšak do budoucna je potřeba jednoznačně vymezit mantinely, za jakých podmínek opravdu lze přezkoumat exekuční titul, neboť vydávání exekučních titulů je tím nejzákladnějším institutem v tuzemském právním řádu, podle kterého je poskytována ochrana ohroženému soukromému subjektivnímu právu, kdy se účastníci zcela legitimně chovají podle exekučního titulu s odkazem na právní jistotu. Nerespektování pravomocného a vykonatelného exekučního titulu by mohlo do budoucna představovat závažný problém pro celou tuzemskou justici.

3.4 Procesní aktivita povinného

Nabízí se otázka, zda výjimečnému postupu v podobě zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro věcnou nesprávnost exekučního titulu musí předcházet určitá aktivita povinného (žalovaného) v řízení nalézacím spočívající v námitkách proti právnímu nároku, na kterém je založen později exekuční titul, či k těmto okolnostem není třeba v exekučním řízení přihlížet.

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12

Soudy v daných případech zohledňují užití základní zásady soukromého práva – „vigilantibus iura scripta sunt“ neboli práva patří bdělým, která má svůj původ již v římském právu.³⁷ I když zásada není explicitně vyjádřena zákonem, má svůj stěžejní význam napříč všemi soukromoprávními odvětvími, kdy v občanském právu procesním má vliv například u opravných prostředků, pro jejichž podání je vždy stanovena příslušná lhůta nebo také u koncentrace řízení. Pokud se jedinec cítí být dotčen na svých právech, neměl by rezignovat na svou aktivitu v nalézacím řízení (i třeba podáním řádného opravného prostředku) a naopak by měl činit všechny potřebné kroky k bránění svého subjektivního soukromého práva, které mu zákon k tomu svěřuje. Pokud by však v opačném případě daný jedinec zůstal v nalézacím řízení naprosto nečinný, neměl by svou pasivitu suplovat následně v řízení vykonávacím, které jak již bylo řečeno, směřuje pouze k nucenému výkonu rozhodnutí.

Judikatura Ústavního i Nejvyššího soudu nestanovila jasná a zřetelná kritéria relevance toho, zda a jak efektivně povinný hájil svá práva v předchozím nalézacím řízení. Naopak soudy ohledně zohlednění zásady *vigilantibus iura scripta sunt* v otázkách věcného přezkumu exekučních titulů zaujímají dokonce odlišná stanoviska, což u takové stěžejní zásady považují minimálně za velmi nešťastné. Níže budou popsány tři z nich.³⁸

První přístup, který z mého pohledu správně uznává a dodržuje výše uvedenou zásadu, stojí na myšlence, že pasivita, netečnost či nedůslednost povinného spočívající v neuplatnění námitek v nalézacím řízení prostřednictvím opravných prostředků, je pro posouzení věcného přezkumu exekučního titulu, zásadní a významná. Neaktivita tak jde účastníkům na vrub a nelze na svou obranu vyčkávat až do vykonávacího řízení.³⁹

Pokud měl povinný v nalézacím řízení k dispozici řádný opravný prostředek spočívající v možnosti podání odporu proti platebnímu rozkazu a takovou námitku proti platebnímu rozkazu nezvolil, je taková nedostatečná procesní aktivita důsledkem vykonatelnosti exekučního titulu v podobě platebního rozkazu a je absurdní, aby se někdo dovolával zásahu do svých práv, když nepříznivý důsledek zapříčinil svým chováním.

³⁷ HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 139 s.

³⁸ PODRAZIL, Šimon. Věcný přezkum exekučních titulů v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2022, č. 10, s. 359-366

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2567/2020, Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 1100/16, Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

Jde o naprosto přirozený a obvyklý důsledek uplatnění principu vigilantibus iura scripta sunt vytvářejícího rámec pro autonomní chování subjektů soukromoprávních vztahů. Citovaná parémie odráží konstrukci, podle níž je mechanismus fungování soukromého práva vybudován na předpokladu iniciativy jeho subjektů směřujících k realizaci svých zájmů právně relevantním chováním. ⁴⁰

Druhý judikaturní přístup zásadu zohledňuje, avšak relativizuje ji určitým způsobem, že za daných okolností jí lze prolomit a nepřihlížet k procesní neaktivitě. Nejvyšší soud zdůraznil výjimečnost a mimořádnost postupu spočívající ve věcném přezkumu exekučního titulu ve vykonávacím řízení, který přichází v úvahu pouze tehdy, až selžou klasické způsoby ochrany v rámci nalézacího řízení před soudem prvního stupně či v rámci opravných prostředků včetně obnovy řízení.

Příkladem lze uvést Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 20 Cdo 4044/2019, kde Nejvyšší soud odmítl dovolání povinných proti zamítavým usnesením nižších soudů o návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Povinní návrh odůvodnili tím, že právo z titulu pohledávky mělo zaniknout již před vydáním exekučního titulu. Nalézací soudy zánik pohledávky nebyly schopny prokázat, jelikož povinní s ohledem na ukončení své majetkové účasti v obchodní společnosti neměli přístup k účetním dokumentům, ze kterých by daná skutečnost vyplývala.

Nejvyšší soud povinným vytkl, že nevyužili jiné prostředky obrany proti údajně nepřijatelnému požadavku oprávněného, a to ještě v rámci nalézacího řízení např. uplatněním požadavku k naplnění ediční povinnosti obchodní společnosti podle § 128 OSŘ k vydání účetních dokladů, předložením znaleckého posudku prokazující zánik pohledávky či podáním žaloby na obnovu řízení podle § 228 a násl. OSŘ. Pokud tyto povinní nevyužili, měli podle Nejvyššího soudu doložit, proč je k nápravě skutkového zjištění nevyužili. Teprve až poté, že povinný uvede a doloží, že takové procesní prostředky nápravy nemohl využít, má exekuční soud prostor zabývat se k návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2020, sp. zn. IV. ÚS 642/20

Návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ proto, že exekuční titul přiznává plnění, které je v rozporu s hmotným právem, lze podat jen zcela výjimečně, je-li exekuční titul zjevným výsledkem protiprávního jednání oprávněného nebo i třetí osoby, je-li přímým produktem takové nepoctivosti a povinný se objektivně nemohl již v nalézacím řízení nebo prostřednictvím k tomu určených opravných prostředků proti exekučnímu titulu účinně bránit.

Jestliže povinný těchto předchozích obran za účelem vyhledání a prokázání skutečností ve svůj prospěch nevyužil nebo na ně rezignoval či uspokojivě nevysvětlil a nedoložil, proč se brání až návrhem na zastavení exekuce, nelze v zásadě realizaci exekučního titulu pokládat za zjevnou nespravedlnost, jež by naplňovala kautely ústavnosti.

Třetí judikaturní postoj považuje aktivitu účastníků za irelevantní a bezvýznamnou skutečností také to, zda povinný využil i jiné prostředky nápravy.⁴¹ Ústavní soud daný přístup aplikoval ve svém nálezu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18, jehož předmětem byla tvrzená neplatnost úvěrové a rozhodčí smlouvy pro rozpor s dobrými mravy, kdy se povinná v rámci exekučního řízení domáhala zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, kdy taková exekuce byla vedena na základě exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu. Takové námitky začala povinná uplatňovat až v exekučním řízení, přičemž se Ústavní soud k tomuto vyjádřil, že

„Při zkoumání, zda exekuční titul netrpí zásadními vadami, přitom není rozhodující, zda a jak efektivně hájil povinný svá práva v nalézacím řízení.“

„Použití ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., tedy i zastavení řízení z důvodu zásadních vad exekučního titulu, „není podmíněno ani vyčerpáním řádných opravných prostředků v předcházejícím nalézacím řízení.“⁴²

Takový přístup v judikatuře jak na straně Ústavního, tak Nejvyššího soudu jakoukoliv procesní aktivitu účastníků považuje za zcela irelevantní a nepovažuje za rozhodné, zda si

⁴¹ Do této kategorie lze zařadit: Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16, Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 2456/16

⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

povinný „zaslouží“ takovou dodatečnou ochranu v exekučním řízení prostřednictvím zastavení exekuce. Rozhodné je v tomto směru právě ono kritérium zjevné nespravedlnosti, kdy přiznané plnění exekučním titulem, které je v příkrém rozporu s demokratickými hodnotami právního státu nemůže mít průchod v žádné situaci nehledě na to, zda se povinný bránil či nebránil v řízení předcházejícím.⁴³

Z nekonzistentní judikatury vyplývá jediné, a to nejistota, zda je k okolnostem procesní aktivity povinných při rozhodování o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ potřeba přihlížet, či vůbec nikoliv. Je třeba respektovat výše uvedenou zásadu, neboť na ní je postaveno nalézací řízení, kdy aktivita či neaktivita účastníků řízení hraje stěžejní roli. Případně je třeba zkoumat, proč povinný nevyužil procesní prostředky obrany, jak naznačuje judikatura Nejvyššího soudu druhým přístupem. Odmítám však třetí přístup, kde se s námitkami procesní aktivity soudy nikterak nevypořádaly.

4 Zjevná nespravedlnost

Pojem zjevná nespravedlnost není nijak legislativně vymezen. Termín poprvé užila a následně ve svých dalších rozhodnutích popsala judikatura Ústavního i Nejvyššího soudu. Jedná se o neurčitý pojem subsumovaný pod mimořádnou okolnost, na základě které musí dojít k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, kdy zjevná nespravedlnost je jedna z mimořádně okolnostních důvodů, pro který nepřijatelný výkon rozhodnutí nelze vykonat.

Jako zjevně nespravedlivou situaci v exekučním řízení podřadil Ústavní soud situaci, ve které vystupoval stěžovatel jakožto těžce zdravotně postižená osoba (pobírající invalidní důchod třetího stupně pro dětskou mozkovou obrnu ve spojení s praktickou slepotou a je držitelem průkazu ZTP/P) s nárokem na bezplatnou dopravu. Této osobě nicméně vznikl dluh pro nezaplacení jízdného v městské hromadné dopravě, který byl následně vymáhán dopravním podnikem i skrze exekuční řízení. Fakt, že takové osobě s nárokem na bezplatnou dopravu neměl vzniknout dluh, nebyl nikterak zohledněn v nalézacím řízení, neboť stěžovatel nebyl řádně o takových skutečnostech informován. Všechna doručení písemností proběhla fikcí a následně byl ustanoven jako opatrovník justiční čekatel, který nedůsledně hájil práva stěžovatele, nalézací soud tak neučinil všechny potřebné kroky, aby došlo k zamezení

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16

popsaného stavu. Odvolací soud rozhodnutí prvního stupně potvrdil a zdůraznil nemožnost přezkumu námitek proti vadám exekučního titulu v exekučním řízení.

Ústavní soud byl přesvědčen, že v takovém řízení nastala právě zmiňovaná situace, kdy je třeba aplikovat § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro odstranění zjevné nespravedlnosti, neboť ve věci jsou dány takové okolnosti, pro které je provádění výkonu rozhodnutí způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (i když mají podklad v právu hmotném) a výkonem rozhodnutí dochází k popření základních principů právního státu. Nastala dle něj zcela absurdní situace, kdy proti stěžovateli bylo vedeno exekuční řízení, ačkoliv si soudy musely být vědomy, že stěžovatel jakožto osoba s průkazem ZTP/P nemohl porušit žádnou povinnost.⁴⁴

Dalším případem, kterým se Ústavní soud zabýval, byla exekuce vedená na základě exekučního titulu ukládající povinnost stěžovatelce uhradit regulační poplatek za hospitalizaci. Stěžovatelka byla osobou s mentálním postižením, kdy jako nezletilá byla hospitalizována v psychiatrické léčebně, za což jí byl účtován poplatek za celkem 75 dní. Úctovaný poplatek nezaplatila jak nezletilá, která nebyla objektivně dbát o svá práva v důsledku omezení svéprávnosti, tak ani její zákonní zástupci. V nalézacím řízení byla stěžovatelce ustanovena jako opatrovnice matka, která však neefektivně hájila práva své dcery, neboť po čas řízení byla zcela nečinná a nevyjádřila se ani k podané žalobě na zaplacení regulačního poplatku.

Uložení takové povinnosti proto představuje zásadní vadu exekučního titulu, jehož výkon by vedl ke zjevné nespravedlnosti a mířil by proti základním principům právního státu. S principy právního státu totiž přímo souvisí i to, jak se stát postará o své objektivně "slabé" občany, mezi které stěžovatelka nepochybně patřila a patří. Jen obtížně si lze představit slabšího účastníka soudního řízení, než byla stěžovatelka, která nemohla objektivně ovlivnit vývoj svého onemocnění, své rozumové schopnosti a způsob chování své zákonné zástupkyně, která se nestarala o její práva a neplnila své zákonné povinnosti.

Ústavní soud zohlednil zcela specifickou situaci, kdy soudy uložily povinnost osobě nezletilé, vážně nemocné a objektivně zcela nezpůsobilé „dbát o svá práva“ a dovedl, že takový výkon povinnosti v daném exekučním titulu vede ke zcela zjevné nespravedlnosti.⁴⁵

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20

Dalším případem zjevné nespravedlnosti je již zmíněný nález ÚS rozebraný v kapitole č. Autoritativní nalézání práva, kdy byl stěžovateli exekučním titulem přiznán smluvní úrok z prodlení ve výši 1 % denně do zaplacení. Ústavní soud se již dříve vyslovil, že úroky z prodlení ve výši 0,5 % denně (182,5 % ročně) a vyšší jsou v rozporu s ústavním pořádkem.⁴⁶

Přiznání úroku z prodlení ve výši 1 % denně představuje neakceptovatelnou mez, pro kterou je nutné řízení zastavit ve smyslu § 268 odst. 1 písm. h) pro zjevnou nespravedlnost.⁴⁷ Na nálezovou judikaturu reaguje rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, která za zjevnou nespravedlnost například nepovažuje situaci, kdy exekuční titul přiznává úrok z prodlení ve výši 29 % ročně ale to pouze za situace, kdy exekuční soudy provedly test přiměřenosti daného úroku z prodlení v souladu s dosavadní judikaturou. Konkrétně mají exekuční soudy dle Nejvyššího soudu zvážit, zda a do jaké míry je vymáhané plnění exekučním titulem ve formě rozsudku na jistotě a zejména na příslušenství pohledávky skutečně v rozporu se zásadami demokratického právního státu. Zdůraznil, že posouzení mravnosti z pohledu hmotného práva nepředstavuje věcný přezkum exekučního titulu, ale omezuje se pouze na zjištění, zda přiznané příslušenství nevede ke zcela zjevné nespravedlnosti a popření zásad demokratického právního státu.⁴⁸

Uvedené mimořádné kritérium zjevné nespravedlnosti je části odborné veřejnosti přijímáno jako pozitivní přínos soudní praxi, kdy lze v podobných případech zcela výjimečně zastavit exekuční řízení a prolomit nepřekonatelnou mez nalézacího a vykonávacího řízení (k tomu více viz kapitola autoritativní nalézání práva v exekučním řízení). Představitelé takové části odborné veřejnosti uzavírají, že by byly pro justici jako celek devastující exekuční tituly obsahující povinnost k plnění zaplacení úroku z prodlení ve výši 365 % ročně z dlužné částky. Tuzemské soudy jsou si vědomy rozdílných funkcí a zásad nalézacího a vykonávacího řízení, ale masový výkon exekučních titulů přiznávající plnění v naprostém rozporu s hmotným právem by zcela jistě vedlo k popření legitimacy českého soudnictví.⁴⁹

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 20 Cdo 926/2021

⁴⁹ SVOBODA, Karel. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?. Soudní rozhledy, 2021, č. 3, s. 78-80

Další část právnické obce má názor odlišný. Ten zdůrazňuje zejména rozdílné zásady a účel nalézacího a vykonávacího řízení a z toho plynoucí nemožnost zohlednění hmotněprávních skutečností v exekučním řízení, neboť by docházelo k věcnému přezkumu exekučních titulů. Je třeba plně respektovat právní moc soudního rozhodnutí i v exekučním řízení. Názor soudní praxe ohledně výjimečného postupu zastavení exekuce pro zjevnou nespravedlnost je považován za krajně nevhodný a závěry těchto soudních rozhodnutí by měly být opuštěny v co největší míře. Pokud by opravdu došlo k tak zcela zásadní zjevné nespravedlnosti (ostatně jako v každém právním řádě dochází k vadným rozhodnutím), právní řád poskytuje záruku řádných ale i mimořádných opravných prostředků a v případě, že taková osoba rezignovala na takovou procesní obranu v nalézacím řízení, není důvod poskytovat ochranu „navíc“ k hmotněprávním námitkám v exekučním řízení, které slouží už pouze k nucenému faktickému výkonu.⁵⁰

5 Zastavení skončené exekuce

Exekutor je podle § 46 odst. 1 EŘ povinen činit i bez návrhu úkony směřující k provedení exekuce od doručení pověření k vedení exekuce nebo od doručení usnesení obsahující pověření nového exekutora v případě vyloučení předchozího exekutora v souladu s § 29 EŘ nebo změny exekutora podle § 44 písm. b) EŘ.

Oprávnění exekutora provádět v již zahájené exekuci úkony podle exekučního řádu končí ex lege provedením exekuce úspěšným vymožením exekované pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce v souladu s § 51 odst. 1 písm. c) EŘ nebo zastavením exekuce podle § 55 EŘ.

Úspěšné vynucení exekované povinnosti je žádoucím účelem exekučního řízení, jehož dosažením exekuce končí. Exekutor kýženého cíle dosáhne prostřednictvím některých ze způsobů uvedených v exekučním příkazu v závislosti, zda se jedná o exekuci na zaplacení peněžité částky či exekuci na jinou povinnost než zaplacení peněžité částky, jak vymezuje § 59 EŘ. Takový zvolený způsob musí být přiměřený a proporcionalní vzhledem k exekované povinnosti. Nároky jsou považované za vymožené, kdy dojde k výplatě oprávněného, přihlášených věřitelů a úhradě nákladů exekuce soudnímu exekutorovi. Exekutor posléze

⁵⁰ LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. Soudní rozhledy, 2021, č. 6, s. 186-193

v souladu s § 46 odst. 8 EŘ zašle oznámení o skončení exekuce všem účastníkům, orgánům a osobám, které ve svých evidencích vedou poznámku o probíhající exekuci nebo jimž byla během exekuce uložena nějaká povinnost.

Provedením může exekuce skončit také v součinnosti s povinným. Ten ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy k plnění a vyrozumění o zahájení exekuce k rukám oprávněného nebo exekutora uhradí povinnost z exekučního titulu včetně zálohově určených nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Exekutor v takovém případě podle § 46 odst. 6 EŘ vydá příkaz k úhradě nákladů exekuce a nabytím právní moci příkazu je exekuce provedena.

Druhým způsobem, kdy exekutorovi v již zahájené exekuci zaniká oprávnění ke jejímu vedení je institut zastavení exekuce podle již zmíněného ust. § 55 EŘ. K jejímu užití dojde tehdy, nastane-li jeden z důvodů, který lze podřadit pod § 268 odst. 1 písm. a) až h) OSŘ, případně pod jiné ustanovení občanského soudního řádu⁵¹. O zastavení exekuce se rozhoduje usnesením, jehož nabytím právní moci exekuce jako taková zaniká.⁵²

De lege lata tak existují dva jediné způsoby skončení exekučního řízení. Judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu však v poslední době připouští třetí možnost zániku exekučního řízení, a to možnost exekučního soudu rozhodnout o zastavení již doposud zastavené exekuce či exekuce vymožené. Nemůžeme ignorovat fakt, že se zastavuje něco, co již neběží a neprobíhá. Vzniká tak velká nejistota na straně oprávněných, i částečně na straně exekutora, zda jednou již zastavená exekuce nebude znovu otevřena či vymožené plnění (pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce) nebude třeba vrátit, neboť doposud vedená exekuce bude revidována v rámci usnesení o zastavení exekuce.⁵³

⁵¹ Například důvod zastavení exekuce podle ust. § 290 OSŘ, § 326a OSŘ, § 336i odst. 2 OSŘ

⁵² KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 436 s.

⁵³ SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 100

5.1 Nemožnost znovuotevření exekuce

Judikatura dlouhodobě pravidlo ohledně nemožnosti znovuotevření vykonávacího řízení, které skončilo vymožením, potvrzovala a respektovala. Nejvyšší soud především zdůraznil, že přítomnost nařízeného a trvajících výkonů rozhodnutí je zvláštní podmínkou řízení o návrhu na jeho zastavení. Soud během řízení kdykoliv musí přihlížet k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé.⁵⁴ Pokud by exekuce jako taková zanikla jedním z výše uvedených způsobů, k věcnému rozhodnutí o návrhu povinného na jeho zastavení kupříkladu podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ by již neexistovaly podmínky a řízení by muselo být v souladu s § 104 odst. 1 a § 254 odst. 1 OSŘ zastaveno. Nejvyšší soud toto judikoval za situace, kdy výkon rozhodnutí skončil vymožením pohledávky oprávněného a po této skutečnosti povinný podal návrh na zastavení výkonu rozhodnutí s tím, že dluh zanikl již před zahájením výkonu. Povinný měl a mohl skutečnost odůvodňující zastavení exekuce uplatnit v průběhu vykonávacího řízení, nikoliv po jeho skončení.⁵⁵ Později také bylo judikováno, že znovuotevření exekuce ex post z jakéhokoliv důvodu zastavení (ne pouze § 268 odst. 1 písm. g) je nepřipustné.⁵⁶

Následně však nejvyšší soudní instance začaly pravidlo nemožnosti znovuotevření exekuce rozvolňovat a připouštět výjimky. Vůbec poprvé Nejvyšší soud připustil zastavení exekuce poté, co byla pohledávka s příslušenstvím a náklady vymoženy v případě, že se exekuční titul doposud nestal vykonatelným⁵⁷. Vymožené plnění na základě exekučního titulu, který nikdy neexistoval nebo nenabyl vykonatelnosti, představuje závažný neoprávněný zásah do majetkových práv povinného a nelze takový stav tolerovat ani v případě, že exekuce již skončila vymožením.⁵⁸ Obecné pravidlo Nejvyšší soud dále korigoval rozvolněním, že provedení exekuce nebrání jejímu pozdějšímu zastavení z důvodu započtení pohledávky či zastavení exekuce ex post po vymožení v případě, že plnění přiznané exekučním titulem je ve zjevném rozporu s hmotným právem.⁵⁹

⁵⁴ § 103 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 28 Cdo 250/2012

⁵⁷ Důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007

⁵⁹ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením* [online]. bulletin-advokacie.cz 23. 5. 2018 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zastaveni-exekuce-jiz-drive-ukoncene-vymozenim>

5.2 Znovuotevření exekuce z důvodu zjevné nespravedlnosti

Znovuotevření exekučních řízení posvětil i Ústavní soud v jednom ze svých nejnovějších nálezů ze dne 19. 1. 2022, sp. zn. II. ÚS 2833/21, kde odkázal i na svou dřívější rozhodovací praxi, podle které obecné soudy mohou ve výjimečných případech rozhodnout o zastavení exekuce i po jejím skončení pro vymožení pohledávky s cílem zabránit průchodu zjevným nespravedlnostem zejména při poskytování spotřebitelských úvěrů.

V řízení předcházejícím podání ústavní stížnosti byla vedena exekuce na základě exekučního titulu – rozhodčího nálezu na návrh oprávněné PROFI CREDIT Czech, a. s. (vedlejší účastník) proti povinnému (stěžovateli) na pohledávku ve výši 89.043 Kč s příslušenstvím. Exekuce skončila v souladu se zákonem úspěšným vymožením celkové pohledávky pro oprávněnou a nákladů exekučního řízení pro soudního exekutora. Po skončení exekučního řízení vydal exekutor usnesení o zastavení exekuce na základě návrhu na její zastavení vedlejší účastníci. Zanedlouho poté byl soudnímu exekutorovi doručen návrh na zastavení také druhou stranou – povinným s tím, že exekuce byla vedena protiprávně, na základě nemravného exekučního titulu. Po předložení věci exekučnímu soudu prvního stupně bylo rozhodnuto o zastavení řízení s odkazem na překážku věci rozhodnuté usnesením o zastavení exekuce na návrh oprávněné. Toto potvrdil následně soud druhého stupně, ale i Nejvyšší soud.

Ústavní soud odkázal na své dřívější nálezy, ve kterých je ustálen závěr, že obecné soudy mohou ve výjimečných případech rozhodnout o zastavení exekuce i po jejím skončení pro vymožení pohledávky, přičemž důvody zastavení exekuce se s ohledem na různorodé skutkové okolnosti jednotlivých případů postupně rozšiřovaly.⁶⁰ Opět připomněl nemožnost průchodu zjevné nespravedlnosti, kdy soudy na takovou ochranu nesmí rezignovat ani po skončení exekučního řízení a využít jedinou možnou ochranu proti rozpornému stavu, a to dodatečně rozhodnout o zastavení exekuce pro nezpůsobilý exekuční titul. Je třeba pečlivě ovšem zkoumat každý případ individuálně – k onomu závěru můžeme dojít až po zvážení, zda podmínky pro poskytování úvěru nebankovní společností lze označit za zjevně nespravedlivé. Tím se myslí analýza případu komplexní – zvážení, zda se úvěrovaný v nalézacím řízení

⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21

procesně aktivně bránil (zda měl vůbec reálnou možnost se bránit) anebo se vyskytly další významné okolnosti.

K procesní (ne)aktivitě povinného, kdy mohl proti usnesení o zastavení exekuce podat odvolání, se Ústavní soud vyjádřil tak, *„že výklad obecných soudů by ve svém důsledku znamenal, že stěžovatel měl brojit proti zastavení exekuce - tedy proti výroku, s nímž přísně vzato souhlasí - jen kvůli důvodu, pro který k zastavení exekuce bylo přistoupeno. Odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora, vydanému navíc mimo jeho rozhodovací pravomoc, proto za současného stavu nelze označit za účinný prostředek ochrany stěžovatelových práv, který stěžovatel musel bezpodmínečně využít.“*

Obecné soudy navíc pochybily, když vyhodnotily, že novému projednání brání překážka věci rozhodnuté. Exekutor rozhodl o zastavení exekuce prvně na návrh oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ a návrh na zastavení exekuce povinným představoval důvod podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ – kdy formálně je o obou návrzích rozhodováno o zastavení exekuce, materiálně však nelze v těchto specifických procesních situacích nelze hovořit o totožných věcech ve smyslu § 159a odst. 4 OSŘ. *„Zatímco předmětem rozhodování o zastavení exekuce na návrh oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, zda exekuce má být prováděna do budoucna, aniž by byla jakkoliv hodnocena legalita dosud proběhlé části exekučního řízení, při rozhodování o návrhu na zastavení již skončené exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. soudy hodnotí naopak právě to, zda exekuce byla vedena po právu či nikoliv v minulosti.“⁶¹*

Ústavní soud dal tak v tomto případě stěžovateli za pravdu a vytkl obecným soudům jejich postup, kdy se měly zabývat i tím, zda exekutor měl pravomoc k tomu, aby řízení o skončené exekuci zastavil, a zda takovým důvodem zastavení nebyl pouze zájem fakticky zvýhodnit oprávněného a zneužít jeho právo ve smyslu § 6 OSŘ. Pokud již bylo připuštěno znovuotevírání exekučních řízení za specifických situací, je zneužitím takového postupu situace, kdy jedna strana podá zcela zjevně účelový návrh na zastavení exekuce, aby nemohlo dojít k jejímu opětovnému „otevření“ – jako bylo ve výše posuzovaném případě.

⁶¹ K překážce věci rozhodnuté se vyjádřil později i Nejvyšší soud ve svém Usnesení ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022

5.3 Prolomení zásady ne bis in idem?

Nelze pominout skutečnost, že znovuotevírání exekučních řízení jde v rozporu se zdravým rozumem, principy logiky – kdy se otevírá něco, co už neběží, a co už bylo jednou pro vždy skončeno. Danými postupy popíráme stěžejní právní zásadu ne bis in idem, kdy nelze rozhodovat dvakrát o téže věci, v našem případě tedy zejména o pravomocně skončené exekuci.

Za závažné je nutno považovat také to, že postupy nejsou pevně zakotveny v zákoně, kdy exekutorovi, jak již bylo řečeno, oprávnění k vedení exekuce zaniká v případě vymožení pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce v souladu s § 51 písm. c) EŘ. Nadto dochází fakticky k „obnově“ celého řízení, což je de facto v rozporu s exekučním řádem, podle kterého je obnova řízení v exekuci výslovně zakázána v § 35 odst. 5 EŘ.

Ústavní soud nastavil možnost znovuotevření exekuce příliš volně a nevymezil jasné a velmi důležité popsání výjimky takového postupu. Původně mělo docházet k aplikaci takového procesu jen v případech zneužití práva nebo zcela výjimečně – ne však univerzálně.⁶²

Výše uvedenými kroky dochází k popření základních principů právního státu, a to popření zásady legality a procesního legitimního očekávání účastníků exekučního řízení, resp. věřitele a exekutora. Rozporným stavem s dobrými mravy se jeví zcela jistě situace, kdy si dlužník od věřitele zapůjčí finanční prostředky, tyto nevrátí, žádným způsobem se nebrání (nepodání žaloby pro zrušení rozhodčího nálezu a nezúčastní se rozhodčího řízení), nenapadne neplatnost rozhodčí doložky, nenavrhne její zastavení v exekučním řízení a nechá exekuci skončit úspěšným vymožením. Následně po neomezeně dlouhé době⁶³ se může dlužník

⁶² Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17

⁶³ „Běh promlčecí lhůty k uplatnění požadavku povinného na vrácení částky, kterou exekutor vymohl v průběhu exekuce na náhradu svých nákladů exekuce, na straně povinného počíná nejdříve právní mocí rozhodnutí o tom, že exekutor vůči povinnému nemá právo na náhradu nákladů zastavované exekuce.“
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1227/2019

domáhat revize celého řízení a požadovat poskytnuté plnění věřiteli, exekutorovi (v souladu s legitimním očekáváním) vrátit zpět.⁶⁴

Pokud tedy exekuční soud později zastavil exekuční řízení skončené vymožením nebo exekucí, která již byla zastavení dříve, má se za to, že vymožené plnění u oprávněného nebylo po právu. Doposud protiprávní vedení exekuce plyne alespoň z odůvodnění usnesení o zastavení exekuce. Oprávněný po vydání takového usnesení exekučního soudu vymožené plnění zadržuje bez právního důvodu a je povinen jej vrátit. Odpadá také právní důvod pro ponechání nákladů exekuce na straně soudního exekutora, ale jen v té míře, v níž povinnost k náhradě nákladů exekuce nebyla povinnému uložena v aktuálním usnesení o zastavení exekuce.⁶⁵

Povinný se posléze v nalézacím řízení může domáhat protiprávně přiznaného plnění podáním žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle § 2991 a násl. NOZ proti tomu, kdo takové plnění obdržel – typicky oprávněný a exekutor v rozsahu vymožené odměny exekutora a nákladů exekuce, které nejsou pokryty usnesením o zastavení exekuce. Není také dotčena povinnost k náhradě škody dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Judikatura pamatuje i na situace, kdy povinný žádá po oprávněném i exekutorovi, aby mu vydali plnění vymožené v exekuci, jež skončila vymožením, ale nemá k dispozici usnesení o zastavení exekuce, ze kterého by vyplývala nezákonnost vedené exekuce. Judikatura v tomto směru říká, že samotné plnění v rámci exekučního řízení nevede k závěru, že plnění bylo vymoženo po právu, a proto má soud rozhodující o vydání bezdůvodného obohacení prostor k přezkumu, zda vymožené plnění oprávněnému opravdu náleželo.⁶⁶ Pokud však jde o náklady exekuce (zahrnující odměnu exekutora a jeho výdaje) a případně i náklady exekuce oprávněného, jsou tyto náklady kryty pravomocnými a nezrušitelnými příkazy k úhradě

⁶⁴ ZWIEFELHOFER, Miloslav. *Zastavení skončené exekuce, rozhodčí doložky a právní stát* [online]. ceska-justice.cz 17. 12. 2019 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/blog/zastaveni-skoncene-exekuce-rozhodci-dolozky-pravni-stat/>

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2528/2016

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2424/2011, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 28 Cdo 559/2020

nákladů exekuce. Takové plnění má původ v procesním právu, nikoliv v právu hmotném, a povinný by tak neuspěl s podanou žalobou na vydání bezdůvodného obohacení.⁶⁷

6 Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ a jednotlivé případy

6.1 Vymezení zastavení exekuce

Institut zastavení exekuce představuje základní procesní prostředek obrany povinného, kterým lze zcela nebo částečně zastavit provedení nuceného uspokojení oprávněného. Exekuční řád vymezuje aktivní legitimaci k podání návrhu na zastavení exekuce společně, obsahové a formální náležitosti návrhu a také postup exekutora v § 55 EŘ.

Tuzemská právní úprava rozlišuje důvody pro zastavení exekuce jako obecné a zvláštní. Výčet obecných důvodů najdeme v ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ, podle kterých bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže

- a) byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným;*
- b) rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným;*
- c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení;*
- d) výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit;*
- e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů;*
- f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267);*

⁶⁷ SVOBODA, Karel. 7. Následky zastavení exekuce po jejím ukončení. In: SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 110

g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku;

h) výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Výčet obecných důvodů není taxativním, další důvody jakožto speciální jsou rozčleněné v rámci právní úpravy jednotlivých způsobů exekuce nebo jiných právních předpisů. V občanském soudním řádu bychom vedle důvodů obecných mohli hledat například zastavení podle ustanovení § 262b odst. 2, § 290, § 336m odst. 1, § 338n odst. 6 nebo § 338z odst. 1 OSŘ a další. Do okruhu jiných právních předpisů zařadíme například zastavení exekuce v souvislosti s oddlužením dlužníka podle § 414 insolvenčního zákona nebo návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 35 zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.⁶⁸

Obecné důvody lze klasifikovat z pohledu jejich právních následků do čtyř níže vymezených skupin.

Do skupiny první patří ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ, kdy zastavení výkonu rozhodnutí navrhuje ten, kdo navrhl jeho nařízení. Jedná se o období postupu upraveného pro nalézacího řízení ohledně zpětvzetí žaloby podle § 96 OSŘ a o tzv. prioritní důvod, neboť nelze oprávněného nutit v tom, aby dále pokračoval v řízení, které on sám navrhnul.

Do druhé skupiny zařadíme zastavení exekuce pro tzv. bezpředmětnost podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ. Dlouhodobě bezúspěšné exekuce totiž nesměřuje k uspokojení oprávněného, ale naopak účelně navyšuje náklady exekuce a zatěžuje povinného – není tedy v zájmu, aby taková exekuce byla vedena donekonečna.⁶⁹ K takovému zastavení dochází, aniž by exekutor zkoumal meritum věci, tedy zda exekuce byla oprávněným vedena důvodně. Následné usnesení o zastavení exekuce má procesní účinek ve formě formálně-procesního rozhodnutí, neprojevuje se nijak do hmotněprávní oblasti a nevytváří překážku res iudicata.

⁶⁸ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. Soudní exekuce. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 112 s. u citací je třeba napsat s.xy, ne xy s. Druhá varianta se používá až ve zdrojích na konci diplomové práce, kdy uvádíte, jaké dílo bylo citováno a jak je dlouhé.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 28 Cdo 559/2020

Exekuční řád dokonce počítá s tím, že zastavená exekuce pro bezpředmětnost může být zahájena znovu.⁷⁰

Třetí skupinu tvoří důvody zastavení exekuce pro nenaplněný či odpadlý exekuční titul a pro zákonnou překážku chránící zvláštní majetkovou hodnotu zařadíme zde zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a), b), d, a f) OSŘ, kterým je společná zákonem definovaná překážka, pro kterou nelze zcela nebo částečně vést exekuci. Jde o obdobu nemožnosti pokračování v nalézacím řízení pro tzv. neodstranitelnou překážku, pro kterou je nutné řízení zastavit.⁷¹ Exekutor v takových případech meritorně přezkoumává důvod zastavení, který posléze vytváří překážku rei iudicatae.

Čtvrtou skupinu tvoří tzv. opoziční a impugnační spory. Opozičním sporem je návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ – exekuční soudy prověřují, zda povinnost uložená na základě exekučního titulu, byla splněna nebo z pohledu hmotného práva jinak zanikla po vydání titulu. Důvodem pro zastavení exekuce jsou tedy hmotněprávní skutečnosti, příkladem smrt dlužníka nebo smrt nebo věřitele podle § 2009 NOZ či zánik závazku v podobě splnění dluhu podle § 1908 NOZ. K hmotněprávním skutečnostem ohledně zániku práva lze přihlížet jen v tom případě, že k nim došlo v době po vydání rozhodnutí, na základě kterého byl výkon rozhodnutí nařízen. K dřívějším hmotněprávním námitkám mělo dojít v rámci nalézacího řízení, rozhodujícím okamžikem pro použití daného ustanovení je tak okamžik vydání exekučního titulu, nikoliv stav nabytí právní moci nebo vykonatelnosti.⁷²

6.2 Impugnační spory

Impugnační a opoziční spory společně označujeme za spory incidenční jakožto spory vznikající v průběhu exekučního řízení. Jak už z názvu vyplývá, jedná se svou povahou o sporná řízení, která jsou specifická svou procedurou, uskutečňovaná v rámci vykonávacího řízení, ve kterém soud nalézá hmotné právo. Je nepochybné, že vykonávací řízení má sloužit nucenému uskutečnění práva oprávněného, a ne k autoritativnímu nalézání práva, zákonodárce

⁷⁰ § 90 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷² LEVÝ, Jiří. § 268 [Důvody zastavení výkonu rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 30.

však zde stanovuje výjimku pro vytvoření zvláštního úseku na poli exekučního řízení pro řešení sporných situací mezi oprávněným a povinným – incidenčních sporů.⁷³

O sporu o exekuční právo lze mluvit jen tehdy, jestliže o existenci nebo neexistenci přípustnosti exekučního řízení zaujmají oprávněný, povinný, či exekutor odlišné stanovisko, přičemž uplatnění nepřipustnosti je vždy plně v dispozici účastníků daného exekučního vztahu.

Impugnační spory spadají pod důvody zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h), které nezařadíme pod žádný jiný obecný důvod § 268 odst. 1 písm. a) až g) ani pod jiné zákonné speciální důvody. Jde o nejobecnější důvod nepřipustnosti exekuce, který je bezpochyby velmi vhodným důvodem, jež umožňuje uskutečnění ochrany práva ve všech případech, kdy je neoprávněně zasaženo exekucí do práv někoho, pro jehož ochranu nemá zákon žádný jiný prostředek. Na straně druhé je dané ustanovení pro svou obecnost vnímat obtížně z hlediska výkladu.⁷⁴

V impugnačním řízení, svou povahou blížíci se klasickému civilnímu spornému řízení, jsou účastníci zatíženi břemenem tvrzení a prokázání, kdy při neunesení jednoho z břemen dojde k neúspěchu na jejich straně. Pro řízení se uplatní dále také ostatní procesní pravidla podle části třetí občanského soudního řádu upravující běžné nalézací řízení.⁷⁵ Pokud dojde k zastavení exekučního řízení z podnětu impugnačního sporu na návrh jednoho z účastníků podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, exekuce je v takovém případě zastavena ex tunc, tzn. že z procesního hlediska neměla od samého počátku vůbec proběhnout.⁷⁶

6.3 Sběrný důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

Obecné důvody zastavení exekuce v ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) až g) OSŘ jsou důvody konkrétní, o jejichž aplikovatelnosti není pochyb. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h)

⁷³ FIALA, Josef. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory). Praha: Univerzita Karlova, 1972., s. 37

⁷⁴ FIALA, Josef. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory). Praha: Univerzita Karlova, 1972., s. 103

⁷⁵ SVOBODA, Karel. 3. Přerušování řízení v tzv. opozičních a impugnačních sporech?. In: SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 298, marg. č. 149.

⁷⁶ SVOBODA, Karel. 1. Překážka věci rozsouzené v tzv. opozičním nebo impugnačním sporu. In: SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 183-196

OSŘ „výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat“ je formulováno všeobecně s neurčitou hypotézou. Jaké jsou ony jiné důvody?

Neurčitost ustanovení je stanovena s účelem, aby bylo umožněno výkon rozhodnutí zastavit i v jiných závažných mimořádných případech, které pro svou případnou rozmanitost nelze s úplností podrobit konkrétnímu popisu. Abychom vůbec mohli hovořit o aplikaci neurčitého ustanovení pro „jiný důvod“, stanovila judikatura obecně mantinely přípustnosti.

Vymezila, že, z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti vyplývající z vykonávaného titulu.⁷⁷

Účel takové obecnosti sběrného ustanovení je tak zřejmý, je jím zemezní absurdním případům, jejichž specifický výkon rozhodnutí by byl v dané situaci v rozporu se základními demokratickými zásadami právního státu, na kterých je třeba bezvýhradně trvat.

Aplikaci ustanovení však nelze přijímat jako bezbřehou, je třeba dbát limitů v podobě konkrétních obecných důvodů pro zastavení výkonu v podobě § 268 odst. 1 písm. a) až g) OSŘ a především je třeba dbát východisek procesní teorie, a to rozdílů nalézacího a vykonávacího řízení (k tomu více v kapitole autoritativní nalézání práva). Exekuční řízení by zkrátka nemělo suplovat roli nalézacího řízení a připouštět možnost zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu rozporu exekučního titulu s hmotným právem.⁷⁸

Judikatura Ústavního soudu se se zásadní doktrínou nemožnosti přezkumu exekučního titulu zásadně ztotožňuje, kdy nemožnost věcného přezkumu titulu vychází z právní moci meritorního rozhodnutí. Ke stěžejním povinnostem státu patří zajistit rychlou a efektivní ochranu v podobě nuceného výkonu rozhodnutí, ze které legitimně vzniká právní jistota oprávněnému, že se svého judikovaného práva fakticky domůže.

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14

⁷⁸ SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 314

Na straně druhé však právě Ústavní soud otvírá vrátka mezi nalézacím a vykonávacím řízením v podobě přezkumu exekučního titulu a zpochybňuje hodnotu právní jistoty oprávněného, která dle něj není absolutní. Tuto cestu rozvíjí přes ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, které ze své podstaty poskytuje obecným soudům možnost zvážit, zda mimořádné zájmy povinného na zastavení exekuce nepřevažují nad zachováním právní jistoty (legitimního očekávání) oprávněného.⁷⁹

K takovému postupu by však mělo dojít opravdu jen ve zcela výjimečných situacích, ve kterých obecné soudy, pokud dojdou k závěru, že je na místě zastavit exekuci ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, musí zvážit subjektivní i objektivní relevantní skutečnosti pro takové zastavení.

„Takové okolnosti mohou vyplývat zejména z následujícího: 1) charakter hmotněprávního jednání účastníků (typicky jde např. o trestnou činnost, která vedla k získání exekučního titulu; zjevně nemravné jednání apod.); 2) procesní vývoj dané věci jak ve fázi nalézacího řízení, tak ve fázi řádných a mimořádných opravných prostředků (např. aktivita povinného v soudním řízení; procesní postup nalézacího soudu či šikanózní aktivita oprávněného); 3) postavení oprávněného a povinného (určitý aspekt může např. představovat výkon profesionální podnikatelské činnosti či naopak vystupování v pozici spotřebitele); 4) objektivní dopady zastavení výkonu rozhodnutí do sféry oprávněného a povinného; 5) události nezávislé na vůli účastníků řízení (kupříkladu zdravotní postižení, tragédie v rodině apod.); a 6) míra, kterou oprávněný a povinný "přispěli" k existenci jiného důvodu pro zastavení exekuce.“⁸⁰

Judikaturou výše formulovaná kritéria pro užití ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ prakticky znamenají, že Ústavní i Nejvyšší soud ve skutečnosti poskytují nižším soudům návod k provádění věcného přezkumu exekučních titulů. Dáme-li zelenou exekučním orgánům k tomu, aby mohly přezkoumávat míru a zjevnost rozporu přisouzeného plnění s dobrými mravy, možného zneužití finanční tísně spotřebitele i charakteru hmotněprávního jednání mezi účastníky, je jisté, že tak exekuční orgány mají přezkoumávat exekuční titul z hlediska hmotného práva – což jak již bylo řečeno, je nepřípustné.⁸¹

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I ÚS 1486/20

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20

⁸¹ PODRAZIL, Šimon. Věcný přezkum exekučních titulů v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Právní rozhledy, 2022, č. 10, s. 359-366

6.4 Šikanózní exekuční návrh, (ne)součinnost oprávněného

Šikanózní výkon práva je takový výkon práva, jehož jediným účelem je poškození jiné osoby, nikoliv dosažení smyslu a účelu právní normy. Takové zlomyslné jednání poškozuje ustanovení § 3 odst. 1 občanského zákoníku – dobré mravy jakožto souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti⁸² a taktéž ustanovení § 8 občanského zákoníku, kdy zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany. Oba zmíněné principy jsou zásadní pro soukromé právo, tj. právo hmotné. Judikatura zejména Nejvyššího soudu dlouhodobě zastává jasná zásadní stanoviska, že jednak nelze přenášet hmotněprávní námitky do řízení vykonávacího⁸³ a také, že návrh na nařízení exekuce ve smyslu § 37 a násl. exekučního řádu není výkonem práva ve smyslu § 3 odst. 1 občanského zákoníku, nýbrž využitím možnosti poskytnutou procesním předpisem pro případ, že povinnost v exekučním titulu nebude splněna dobrovolně.⁸⁴

Ústavní soud se ve svém nálezu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14 zabýval otázkou, zda právě podání exekučního návrhu může být kvalifikováno jako zneužití práva a pokud ano, tak jestli může být způsobilým důvodem pro zastavení exekuce pro „jiný důvod“ nepřípustnosti podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Stěžovatelce byla v řízení před prvním stupněm uložena povinnost soudním rozhodnutím zaplatit vedlejšímu účastníkovi celkem částku ve výši 183.761 Kč, a to do šesti měsíců od

⁸² Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2004, sp. zn. 20 Cdo 689/2003

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3291/2011

právní moci rozhodnutí. Po uplynutí lhůty k zaplacení podal vedlejší účastník návrh na nařízení exekuce vůči stěžovatelce, která se již od vydání usnesení o zahájení exekuce bránila jejím zastavením. Stěžovatelka od prvopočátku tvrdila, že se stala terčem šikanózního jednání vedlejšího účastníka, jenž záměrně zmařil splnění dluhu. Toto zlomyslné jednání odůvodnila tak, že si pro splacení svého závazku vyřídila hypoteční úvěr, kdy následně požádala o součinnost vedlejšího účastníka, konkrétně o sdělení čísla bankovního účtu prostřednictvím čestného prohlášení. Ten následně nespolutracoval s finanční poradkyní a vymínil si nové podmínky čestného prohlášení, a to na hlavičkovém papíru a ohledně převodu k jinému datumu, než žádala stěžovatelka. Stěžovatelka vyhověla podmínkám vedlejšího účastníka a byla ochotna plnit k datumu jinému, bohužel však pochybením pracovnice nebylo požadovaný termín stihnout. Vedlejší účastník byl tak znovu požádán o zaslání čestného prohlášení, kde by souhlasil s převodem peněžních prostředků, na toto posléze nereagoval a ignoroval stěžovatelku, kdy podal návrh na nařízení výkonu rozhodnutí.

Okresní soud návrh na zastavení exekuce stěžovatelky odmítl s důvodem, že mohla usilovat o získání finančních prostředků dříve, a to v době, kdy byl vydán exekuční titul. Námitku ohledně nesoučinnosti vedlejšího účastníka považoval za irelevantní. Odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně a nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl.

Ústavní soud se předně vyjádřil k hmotněprávním námitkám povinného, kdy zdůraznil, že námitky vážící se k exekučnímu titulu ohledně možného dotčení práv povinného se nevyčerpávají toliko v nalézacím řízení ale zásadu zákazu zneužití práva lze uplatnit i v právu procesním. Ostatně i občanský soudní řád výslovně stanoví zákaz zneužití procesních práv účastníků řízení, z čehož vyplývá že každý procesní úkon je nutno podrobit výkladu z hlediska souladu procesního institutu s jeho smyslem a účelem.⁸⁵

Takový zvláštní případ zneužití procesního práva představují právě tzv. šikanózní návrhy či postupy vyznačující se úmyslem účastníka řízení způsobit protistraně škodu.

„Šikanózním exekučním návrhem je např. takový návrh, jehož podání není primárně motivováno snahou domoci se plnění, ale snahou zatížit povinného náhradou nákladů exekuce;

⁸⁵ § 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů: „V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.“

*o takovou situaci půjde zpravidla tehdy, kdy má oprávněný prakticky jistotu, že povinný v nejbližší době (řádově dnu) svůj závazek splní.*⁸⁶

Ústavní soud připomenul smysl exekučního řízení, jehož účelem je vymožení povinnosti prostřednictvím státního donucení v případě, že povinný doposud dobrovolně svou povinnost nesplnil. Proto pokud v posuzovaném případě stěžovatelka dobrovolně vedlejšímu účastníkovi součinnost nabídla, a to opakovaně, lze takové jednání vedlejšího účastníka požadovat za šikanózní, neboť podáním exekučního návrhu byla zlomyslná snaha zatížit stěžovatelku náhradou nákladů exekuce. Není sporu o tom, že by v tomto případě nedošlo k úhradě pohledávky stěžovatelkou, neboť s vedlejším účastníkem přímo komunikovala pracovnice úvěrující banky, ten tak neměl objektivně pochybnosti ohledně toho, že stěžovatelka je připravena pohledávku uhradit.

Konečně bylo shrnuto, že šikanózní exekuční návrh přičí se účelu exekučního řízení naplňuje svou závažností hypotézu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, a takový důvod zastavení exekuce představuje vhodný procesní prostředek, který povinnému poskytuje dostatečnou ochranu před šikanózním jednáním oprávněného. Obecným soudům bylo vytknuto, že ve věci postupovaly příliš formalisticky a nezohlednily klíčové skutkové okolnosti vážící se k exekučnímu návrhu.

S uvedeným názorem Ústavního soudu souhlasím toliko částečně. Pokud přijmeme názor, že exekuční návrh je výkonem práva a jeho pouze jediným účelem je poškození povinného oprávněným, je na místě zastavit výkon rozhodnutí, neboť takové jednání je nutno posuzovat jako vysoce nepoctivé a jeho nadužívání by vedlo nenapravitelným důsledkům pro justici jako celek. Je třeba stále mít na paměti, že jde o hmotněprávní zásadu, která jen částečně prosakuje do civilního řízení skrze zmíněné ustanovení § 2 OSŘ. Nutno podotknout, že každý případ je třeba posuzovat individuálně a přistoupit k onomu zastavení jen ve zcela zjevných situacích.

Za další rušivé okolnosti při provádění výkonu soudní praxe dovodila případy, kdy oprávněný odmítne poskytnout součinnost při výkonu odebráním věci podle § 345 OSŘ, kdy z ustanovení vyplývá zákonná povinnost přítomnosti oprávněného či jeho zástupce při

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 366/2016

odevzdání věci povinným. Taková zákonná povinnost při neposkytnutí součinnosti oprávněným zakládá povinnému možnost podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.⁸⁷

Šikanózně vedená exekuce může být nejen ze strany oprávněného, ale i ze strany soudního exekutora, jenž ji vede v rozporu s ustanovením § 58 exekučního řádu. Dané ustanovení zdůrazňuje princip přiměřenosti exekuce, kdy jako taková má být vedena v rozsahu zajišťující vymáhaný nárok a náklady. Postihne-li exekutor majetek v rozsahu širším nebo nerespektuje-li exekutor pořadí způsobů, kterými má být exekuce vedena, má povinný možnost podat návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 4 OSŘ.⁸⁸

6.5 Získání exekučního titulu protiprávním jednáním oprávněného

Princip poctivosti je další zásadou vyvěrající z práva soukromého mající své legislativní ukotvení v ust. § 6 odst. 1 a 2 NOZ - „Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě“, „Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu“. Zásada je natolik stěžejní, že má svůj přesah i do práva procesního, kdy soudní praxe dovozuje, že je-li nucená realizace exekučního titulu přímým důsledkem takové nepoctivosti, je nutné odepřít přiznanou ochranu i v exekučním řízení.

Jako popření základních principů a hodnot právního státu vyhodnotil situaci Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 18. 2. 2010, č. j. 21 Cdo 2131/2008, kde bylo exekuční řízení zahájeno na základě exekučního titulu, jehož vydání vůči povinnému docílil oprávněný spácháním trestného činu.

V nalézacím řízení byla Krajským soudem v Praze uložena povinnost směnečným platebním rozkazem zaplatit žalovanému a dovolateli jakožto avalovi⁸⁹ směnky ve lhůtě tří dnů

⁸⁷ Usnesení Krajského soudu v Plzni z 30. 6. 1997, sp. zn. 11 Co 446/97

⁸⁸ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 256 s.

⁸⁹ Avalista je institut směnečného rukojemství upravený v § 30-32 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, kdy avalový závazek není subsidiární a oprávněný ze směnky může požadovat zaplacení směnky po avalistovi, aniž by se prvně obracel na dlužníka.

ode dne jeho doručení dlužnou částku s příslušenstvím a náklady nalézacího řízení nebo v téže lhůtě podat proti platebnímu rozkazu námitky.

Jelikož však zůstal dovolatel nečinný, podal oprávněný exekuční návrh na základě pravomocného a vykonatelného exekučního titulu v podobě směnečného platebního rozkazu. Proti již zahájené exekuci se povinný – dovolatel bránil podáním návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jenž odůvodnil tím, že byl oprávněný pravomocně odsouzen trestněprávními soudy za spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz.⁹⁰ Trestného činu se měl dopustit oprávněný jednáním spočívající tím, že na směnce změnil, resp. přepsal údaj o její splatnosti, čímž zastřel, že v těžce době došlo k marnému uplynutí promlčecí lhůty a k zániku jeho nároku z předmětné směnky. Právním titulem pro vydání směnečného platebního rozkazu pak byla zfalšovaná směnka.

Okresní soud v Mělníku jako exekuční soud prvního stupně vyhověl povinnému a rozhodl o zastavení exekuce, neboť oprávněný dosáhl vydání exekučního titulu trestným činem. Odvolací Krajský soud v Praze pak změnil rozhodnutí soudu prvního stupně a návrh na zastavení exekuce zamítl, neboť trestný čin oprávněného nebyl v příčinné souvislosti se získáním exekučního titulu, protože povinný se do takového postavení dostal sám tím, že nepodal (resp. v tomto případě podal, avšak u nepříslušného soudu a opožděně) námitky proti platebnímu rozkazu. Kdyby tak dle něj učinil, mohl přezkum nemravného exekučního titulu proběhnout řádně v nalézacím řízení, kde mohla být i uplatněna námitka promlčení. Povinný proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal dovolání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, neboť dovedl příčinnou souvislost jednání oprávněného s vydáním exekučního titulu, neboť jak vyplynulo z rozhodnutí trestněprávních soudů – oprávněný nejenže pozměnil cenný papír v úmyslu vydat jej jako platný, ale také takový cenný papír udal jako pravý. I kdyby povinný podal námitky proti platebnímu rozkazu, neměnilo by to nic o závěru ohledně toho, že se oprávněný dopustil spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz.

⁹⁰ Trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, zrušeného ke dni 1. 1. 2010 za užití ust. § 143 odst. 1 téhož zákona (dnes trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 233 Trestního zákoníku, zákon č. 40/2009 Sb.)

Poukázal na dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, ze které vyplývá požadavek prohlášení nepřipustnosti výkonu v okolnostech zakládající kolizi s procesními zásadami, které se vyznačují odpovídající relevancí, intenzitou a podstatnou měrou.⁹¹ Takovou relevantní okolností bylo posouzení dosažení exekučního titulu spácháním trestného činu oprávněným.

„Bez zřetele k tomu, že námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu podal povinný u nepřislušného soudu, v důsledku čehož byly posouzeny jako opožděné, a přesto, že jeho žaloba na obnovu směnečného řízení byla pravomocně zamítnuta, je exekuce v daném případě v rozporu s procesními principy (majícími podklad v právu hmotném – trestním zákoníku), jež ovládají řízení o výkon (exekuci), i v rozporu s účelem výkonu (exekuce), když oprávněný docílil vydání exekučního titulu spácháním trestného činu padělání a pozměňování peněz“.

Nejvyšší soud v tomto případě uzavřel, že pokud by byl vydán exekuční titul (směnečný platební rozkaz) na základě jednání, ve kterém nebyla předložena pravá směnka, porušovalo by to ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. V takovém případě by daný směnečný platební rozkaz musel být považován za vadný exekuční titul, který by způsobil nepřipustnost exekuce, protože v důsledku předložení nepravé směnky a jejího udání u soudu oprávněným povinnému žádná platební povinnost z hmotného práva nemohla vzniknout.

Výše uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu považují při nejmenším za nešťastné. Ten dostatečně vyložil „jiný důvod“ nepřipustnosti podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, kdy pod takový mimořádný důvod podřadil protiprávní jednání oprávněného spočívající ve spáchání trestného činu, které bylo v příčinné souvislosti s vydáním exekučního titulu. Není pochyb, že v právním řádu nelze dávat průchod nepoctivým protiprávním jednáním vykazující znaky trestných činů. Tuzemský právní systém však na takové situace výslovně pamatuje a v případě pravomocného odsouzení oprávněného za trestný čin, kterým bylo dosaženo vydání exekučního titulu v podobě směnečného platebního rozkazu, může být taková okolnost důvodem obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ. Jestliže je v případě dané situace v právním řádu stanovena možnost žaloby na obnovu řízení jako prostředek nápravy, je nezbytné využít právě tohoto prostředku. Pokud tak bylo v nalézacím řízení pravomocně rozhodnuto o zamítnutí žaloby na obnovu řízení, jsou posléze exekuční orgány povinny respektovat toto

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98

rozhodnutí při posuzování návrhu o zastavení exekuce.⁹² Takovým postupem dochází k nerespektování rozhodnutí nalézacích soudů a suplování jejich činnosti, kdy k tomu navíc prostředky nápravy jsou jasně legislativně vymezeny. Z toho důvodu je s podivem, že se Nejvyšší soud k těmto skutečnostem vyjádřil jen okrajově a téměř se s nimi nevypořádal.

Doposud vymožené plnění v rámci exekučního řízení na základě protiprávně získaného exekučního titulu je oprávněný povinen povinnému vrátit, neboť je zadržováno bez právního důvodu. *Je tomu tak – obecně - proto, že provedení exekuce, tj. vymožení pohledávky s příslušenstvím a nákladů exekuce, nařízené podle titulu, který zde nikdy nebyl, nebo titulu, který je způsobilý vykonatelnosti nabýt, ale dosud se tak nestalo, anebo titulu, který vykonatelnosti před nařízením exekuce pozbyl, a rovněž titulu, který byl po nařízením exekuce zrušen, představuje neoprávněný zásah do majetkových práv povinného. Je-li najisto postaveno, že exekuce byla provedena na základě takového titulu, „může vymožené plnění být identifikováno s bezdůvodným obohacením“.*⁹³

⁹² PODRAZIL, Šimon. Věcný přezkum exekučních titulů v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2022, č. 10, s. 359-366

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1503/2016

Závěr

Záměrem mé práce bylo kriticky analyzovat dosavadní judikaturu Ústavního i Nejvyššího soudu k ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Práce nebyla zpracována jako komplexní rozbor judikatury k dané problematice, avšak za cíl bylo vymezit případy vztahující se k exekucním titulům obsahující plnění, které je tzv. zjevně nespravedlivé, tyto případ pojmenovat a odpovědět si zároveň na otázku, zda taková judikatura respektuje vykonávací řízení jako nejformálnější část civilního procesu a zda věcný přezkum exekucních titulů je ve světle aktuální judikatury ojedinělým jevem či novým nastupujícím trendem.

Než jsem se pustil do rozboru jednotlivých případů, bylo nutno pojmenovat a popsat základní pojmy s kterými jsem v práci pracoval. Jelikož bylo v práci prakticky v každé kapitole pracováno s pojmem exekucní titul, bylo třeba jej jako primární a zásadní pojem vylíčit hned na začátku, a to společně s jeho předpoklady formální a materiální vykonatelnosti.

V kapitole autoritativní nalézání práva v exekucním řízení jsem se pozvolna pustil do rozboru judikatury. Předtím jsem pomocí odborné a komentářové literatury připomněl základní rozdíly nalézacího a vykonávacího řízení. Zde jsem došel k jedinému možnému závěru – cílem exekucního řízení je nucené uskutečnění subjektivního práva, které bylo zjištěno v nalézacím řízení. Zjišťování hmotněprávního nároku náleží pouze soudům v řízení nalézacím, nikoliv v exekucním. Tyto závěry také potvrzuje i odlišný systém zásad, které obě řízení ovládají, kdy pro exekucní řízení jakožto nejformálnější část civilního procesu platí zásada formalizace předpokladů výkonu rozhodnutí, z které vyplývá to, že exekuce může být vedena pouze na základě vykonatelného exekucního titulu – kdy se jeho správnost presumuje a orgány v exekucním řízení jej nejsou oprávněny přezkoumávat, neboť tuto úlohu měly soudy v předchozím nalézacím řízení.⁹⁴

Rozborem nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II.ÚS 3194/18, kde byla shrnuta dosavadní rozsáhlá soudní praxe k věcnému přezkumu exekucních titulů, jsem došel k jednoznačnému závěru – aktuální nejednotné, nesystematické až svévolné judikaturní rozhodování nerespektující zásadní rozdíly nalézacího a vykonávacího řízení vztahující se k ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

⁹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekucní, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 20 s.

Ústavní soud ve svých nálezech sice nakousne, že si je určitým způsobem vědom rozdílných funkcí a zásad obou řízení, avšak vůbec se této problematice už nadále nevěnuje. Pokud opravdu v krajním případě nepřipustíme výkon zcela zjevně nespravedlivého plnění přiznaného exekučním titulem, je naprosto nutné vymezit mantinely takového postupu, odůvodnit řádně zvolení takové metody jako ultima ratio a ptát se, proč ochrana nebyla, případně nemohla být poskytnuta v řízení nalézacím.

Při zvážení, zda by mělo dojít k užití výjimky v podobě věcného přezkumu exekučního titulu v řízení ohledně návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, bychom měli v takovém krajním případě použít tzv. test proporcionality. Odpovědět si na otázky, zda užití takového prostředku je způsobilé k dosažení cíle, tj. ochrany před zcela zjevnou nespravedlností i v exekučním řízení, zda takového cíle nelze nedosáhnout jiným způsobem, třeba podáním mimořádného opravného prostředku a zda je taková ochrana přiměřená (vyvažování kolidujících hodnot).⁹⁵

Na jedné straně stojí bezmezná potřeba respektu k pravomocnému a vykonatelnému exekučnímu titulu a na straně druhé potřeba zabránit nucenému průchodu zcela zjevného i s ohledem na okolnosti případu a poměry účastníků zásadního bezpráví.

Musím ale dodat, že i užití výše uvedeného postupu by mělo být krajním a výjimečným, neboť kdybychom akceptovali některá rozhodnutí v judikatuře, připustili bychom exekučním orgánům provádět další menší nalézací řízení a z pravomocného rozhodnutí by se stala jen bezvýznamná listina, jež ve skutečnosti úspěšnému účastníkovi nezaručuje vůbec ničeho.

Tzv. zjevná nespravedlnost je neurčitý pojem, který dovedla až nálezová judikatura Ústavního soudu, kdy jsem pro účely této práce vymezil pod daný pojem několik případů – nepřiměřeně vysoké úroky z prodlení přesahující výši 0,5 % denně, tj. 182,5 % ročně, uložení pokuty pro nezaplacení jízdného v městské hromadné dopravě těžce zdravotně postižené osobě (držitelem průkazu ZTP/P) s nárokem na bezplatnou dopravu či uložení regulačního poplatku

⁹⁵ ONDŘEJEK, Pavel. *Principy proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*, Praha: Leges, 2012, 162 s.

za hospitalizaci osobě, která objektivně nebyla schopna dbát o svá práva v důsledku duševní poruchy.

Nepřípustnosti zjevné nespravedlnosti zejména při poskytování spotřebitelských úvěrů dal zelenou i Ústavní soud v případech znovuotevírání exekučních řízení, kdy soudy podle dosavadní rozhodovací praxe mohou ve výjimečných případech rozhodnout o zastavení exekuce i po jejím skončení pro vymožení pohledávky.

Judikatura Ústavního i Nejvyššího soudu poukazuje na to, že exekuce musí být zastavena za mimořádných okolností, a to v případě, že by vedla ke zjevné nespravedlnosti, případně by byla v rozporu se zásadami právního státu. Analýzou judikatury jsem došel k závěru, že kromě případů zjevné nespravedlnosti lze zařadit pod ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ situace, kdy zahájení exekučního řízení a vedení exekuce je výsledkem šikanózního jednání povinného či získání exekučního titulu předcházelo protiprávní jednání oprávněného nebo třetí osoby.

Po analýze a kritickém zhodnocení dosavadní judikatury nelze dojít k jinému závěru, než že taková soudní praxe je neudržitelná z dlouhodobého hlediska a nevhodná, kdy v duchu současného chápání soudního procesu nerespektuje základní rozdíly nalézacího a vykonávacího řízení. Danými postupy dochází k prolamování a ohýbání nejdůležitějšího institutu civilního řízení, kterým je poskytnutí ochrany soukromému subjektivnímu právu přiznaným pravomocným a vykonatelným rozhodnutím.

Závěrem bych chtěl zodpovědět na položené výzkumné otázky v úvodu. Exekuční řízení je nutno považovat za nejformálnější část civilního procesu, kdy má sloužit pouze k nucené realizaci výkonu exekučního titulu, a nikoliv k věcnému přezkumu exekučního titulu ve formě kvaziopravného prostředku. Zastavení exekuce pro příkrý a zjevný rozpor exekučního titulu s hmotným právem opomíjí samotná východiska civilního procesu a nerespektuje základní odlišnosti nalézacího a vykonávacího řízení. Řádné spravedlnosti se dostane těm účastníkům řízení, kteří nebyli nečinní, využili všechny opravné prostředky k hájení svých práv a nečekali na „dodatečnou spravedlnost“ poskytnutou v exekučním řízení. Případné zásahy jako ultima ratio do sféry účastníků exekučního řízení odůvodňující eliminaci zjevné nespravedlnosti musí být řádně odůvodněny a podrobeny testem proporcionality.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

- Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, zrušený ke dni 1. 1. 2010
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Monografie

- FIALA, Josef. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory). Praha: Univerzita Karlova, 1972
- HURDÍK, Jan. Zásady soukromého práva. Brno: Masarykova univerzita, 1998
- KNAPILOVÁ, Alena. Res iudicata. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právníký slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- ONDŘEJEK, Pavel. Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod, Praha: Leges, 2012
- SVOBODA, Karel. Zastavení exekuce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015
- TRIPES, Antonín. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, c2001. Beckovy příručky pro právní praxi.
- WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022

- WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. Soudní exekuce. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022

Komentáře

- KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

Odborné články

- LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. Soudní rozhledy, 2021, č. 6, s. 186-193
- PODRAZIL, Šimon. Věcný přezkum exekučních titulů v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Právní rozhledy, 2022, č. 10, s. 359-366
- SVOBODA, Karel. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?. Soudní rozhledy, 2021, č. 3, s. 78-80

Judikatura Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 174/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18

- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 3276/1
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 1100/16
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2020, sp. zn. IV. ÚS 642/20

Judikatura Nejvyššího soudu

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2424/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 28 Cdo 250/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2528/2016
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1227/2019
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 28 Cdo 559/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2004, sp. zn. 20 Cdo 689/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2198/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2402/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2520/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2041/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3291/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3846/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1503/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 366/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 20 Cdo 4044/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 29 Cdo 2689/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2567/2020

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 20 Cdo 926/2021
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022

Další judikatura

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 14 Cmo 102/2021
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 6. 1997, sp. zn. 11 Co 446/97

Elektronické zdroje

- KADLECOVÁ, Edita: *Rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách neodzvono. Dozvuky najdeme v exekčním řízení* [online]. pravo21.cz 26. 3. 2018 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <https://pravo21.cz/pravo/rozhodcim-dolozkam-ve-spotrebitelskych-smlouvach-neodzvono-dozvuky-najdeme-v-exekcnim-rizeni>
- SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením* [online]. bulletin-advokacie.cz 23. 5. 2018 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zastaveni-exekuce-jiz-drive-ukoncene-vymozenim>
- ZWIEFELHOFER, Miloslav. *Zastavení skončené exekuce, rozhodčí doložky a právní stát* [online]. ceska-justice.cz 17. 12. 2019 [cit. 19. 7. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/blog/zastaveni-skoncene-exekuce-rozhodci-dolozky-pravni-stat/>

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá případy tzv. exekučních titulů stížených vadami zjevné nespravedlnosti v České republice. Konkrétně jde o případy exekucí zastavených podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro „jiný důvod“, kterým je především zcela výjimečná hmotněprávní okolnost bránící exekuci. Práce je rozdělena na krátký teoretický úvod věnující se exekučnímu titulu, rozdílům nalézacího a vykonávacího řízení a posléze na analýzu stěžejních jednotlivých případů rozhodnutí. Cílem je rozebrat dosavadní jak nálezovou judikaturu Ústavního soudu, tak judikaturu Nejvyššího soudu ke stále přibývajícím zastaveným exekucím z výše zmíněných „jiných důvodů“ nepřipustnosti a odpovědět na otázku, zda je exekuční řízení opravdu nejformálnější částí civilního procesu.

Klíčová slova

Exekuční titul, formální vykonatelnost exekučního titulu, materiální vykonatelnost exekučního titulu, zjevná nespravedlnost, zastavení exekuce, šikanózní exekuční návrh, protiprávní jednání oprávněného

Abstract

This thesis deals with the cases of of execution that have been affected by a clear case of injustice in the are of the Czech Republic. Specifically, this concerns cases of execution that have been put to a halt in accordance with § 268 article 1 h) of the CCP for a “different reason”, by which a highly unusual circumstance that is an obstacle to the writ execution is meant. The thesis is divided into a short theoretical introduction concerning execution as such, as well as differences between declaratory proceedings and the enforcement proceedings. The second part is dedicated to an analysis of key individual court decisions. The goal of the thesis is to analyse case laws of the constitutional and supreme courts regarding the ever growing stopped cases of executions for the above-mentioned reasons of inadmissibility. The other goal is to answer the question whether enforcement proceedings are the most formal part of the civil procedure.

Keywords

execution title, formal enforceability of the writ of execution, material enforceability of the writ of execution, obvious injustice, suspension of execution, bullying enforcement proposal, illegal actions of the beneficiary